

Nemzetközi jelentés a vallásszabadságról – 2016

Kiadta az Egyesült Államok Külügyminisztériuma (U.S. Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor)

2017. augusztus 15.

<http://www.state.gov/j/drl/rls/irf/religiousfreedom/index.htm?year=2016#wrapper>

MAGYARORSZÁG

Vezetői összefoglaló

Az Alaptörvény (Alkotmány) rendelkezik a vallás szabadságáról, ideértve annak szabadságát is, hogy valaki áttérhessen egy másik vallásra vagy hitrendszerre, illetve vallásos tevékenységek és szertartások révén szabadon kinyilváníthassa vallásos hitét vagy meggyőződését. Tiltja a vallási diszkriminációt és az olyan beszédet, amely sérti bármely vallási közösség méltóságát. Az Alkotmány különválasztja a vallási közösségeket és az államot, és kinyilvánítja az egyházak autonómiáját. A törvény értelmében a parlamentnek kétharmados többséggel kell jóváhagynia a vallási csoportok „elismert egyházként” való bejegyzését, ami a pénzügyi kedvezmények és az állami támogatás feltétele. Több tucat, korábban bejegyzett vallás próbálta továbbra is elérni, hogy visszanyerje a jogi státuszát, amelyet 2011-ben az egyházakról szóló törvény elfogadásakor veszített el annak ellenére, hogy a törvény bizonyos rendelkezéseit az Alkotmánybíróság határozatai, köztük egy júniusi, alkotmányellenesnek nyilvánították. Az ország legmagasabb szintű vezetői, köztük a miniszterelnök és a kabinet tagjai is gyakran tettek bevándorló- és iszlámellenes kijelentéseket abban a hónapokon át tartó kormányzati médiakampányban, amellyel a kormány az általa kezdeményezett október 2-i népszavazást támogatta, hogy megtilthassák a legnagyobb részét muzulmán menekültek országgyűlési hozzájárulás nélküli, kötelező betelepítését. Orbán Viktor miniszterelnök és más magas rangú tisztségviselők arról beszéltek, hogy fontos megvédeni a „keresztény Európát” a muzulmán bevándorlók áradatától, akik szerintük nem tudnak beilleszkedni az európai társadalomba. A miniszterelnök az Európában menedéket keresők érkezését „mérgezőnek” nevezte, és azt mondta, hogy „minden egyes migráns közbiztonsági és terrorkockázatot jelent”. A szavazók túlnyomó többsége támogatta a kormány álláspontját, de az alacsony részvételi arány érvénytelenné tette a népszavazást. November 8-án az Országgyűlés kis híján elfogadott egy alkotmánymódosítást az Európai Unió (EU) menekültkvótájának elutasításáról. Októberben a kormány új államtitkárságot hozott létre a világban üldözött keresztény vallásközösségek védelmére. Muzulmán szervezetek a kormánytisztviselők és politikusok által alkalmazott diszkrimináció eseteiről számoltak be. A kormány állami kitüntetést adományozott egy nyíltan antiszemita újságírónak, Bayer Zsoltnak, a Fidesz alapító tagjának.

Előfordultak támadások, diszkriminatív és gyűlöletbeszéd-események muszlimok és zsidók ellen, ezen belül holokauszttagadás is, valamint 542 bejelentett eset egyházi tulajdont ért

vandalizmusról. Zsidó vallási csoportok arról számoltak be, hogy az antiszemita incidensek szintje az előző évihez hasonló maradt, muzulmán vallási csoportok pedig arról, hogy nőtt a muszlimok elleni támadások száma, amit ők főleg a kormány muzulmánellenes retorikájának tulajdonítanak. A Magyar Iszlám Közösség (MIK) szerint négy alkalommal ért fizikai és háromszor verbális inzultus fejkendőt viselő nőket, és mintegy 12 esetben fordult elő diszkrimináció. A muzulmán vezetők állítása szerint az áldozatok gyakran félnek bejelenteni az eseteket a rendőrségnek. A márciusban végzett felmérés szerint a válaszadók többsége negatív véleményt nyilvánított az iszlámról. Egy 2015-ös felmérés eredményei szerint a polgárok 35 százaléka vallott antiszemita nézeteket, ami enyhe növekedést jelent az előző évhez képest.

Az Amerikai Nagykövetség és az országba látogató amerikai kormányzati tisztségviselők a Miniszterelnökségen, a Külgazdasági és Külügyminisztériumban és az Emberi Erőforrások Minisztériumában (EMMI) találkoztak magas rangú tisztségviselőkkel, hogy közbenjárjanak a vallásszabadság érdekében, és sürgessék az egyházakról szóló 2011. évi törvény felülvizsgálatát, valamint azoknak a rendelkezéseknek a módosítását, amelyek bizonyos kisebbségi vallási csoportok elleni korlátozásokat és diszkriminációt eredményeztek. Az amerikai tisztségviselők kifejezésre juttatták a kormány tagjainak iszlámellenes retorikájával kapcsolatos aggályaikat, a nagykövet pedig többször is erélyesen kritizálta Bayer Zsolt állami kitüntetését. Az amerikai tisztségviselők találkoztak különböző vallási csoportokkal, hogy megvitassák a fokozódó antiszemitizmust és muzulmánellenességet. A Közbiztonság, demokrácia és emberi jogok helyettes államtitkára az országban tett látogatása során találkozott muzulmán, katolikus, református és zsidó közösségek képviselőivel, hogy tárgyaljon a kormány bevándorlás-ellenességet hirdető kampányáról és a vallásszabadság körülményeiről. A nagykövet megbeszéléseket szervezett vallási vezetők részvételével a vallásszabadság megvitatására. Nyilvános előadásokban szót emelt a muzulmán közösség érdekében, az iszlámellenesség ellen, és kifejtette, hogy mindenkinek fel kell szólalnia az antiszemita gyűlöletbeszéd ellen.

I. fejezet: A népesség vallások szerinti megoszlása

Az Egyesült Államok kormányának becslése szerint Magyarország népessége 9,9 millióra tehető (2016. júliusi becslés). A magyar kormány nem gyűjt hivatalos adatokat a vallási hovatartozásról, de a 2011. évi népszámlálás tartalmazott ezzel kapcsolatban egy fakultatív kérdést. A 73 százaléknyi választ adó 51 százaléka vallotta magát római katolikusnak, 16 százaléka reformátusnak, 3 százaléka evangélikusnak, és kevesebb mint 1 százaléka zsidónak, míg 23 százaléka nem adott meg vallási kötődést, és 2 százaléka jelezte azt, hogy ateista. A népesség összesen kevesebb mint 5 százalékát tömörítő vallási csoportok közé tartoznak a görög katolikusok, a Hit Gyülekezete (egy pünkösdistá csoport), ortodox keresztény és egyéb keresztény felekezetek, buddhisták és muzulmánok. A zsidó népesség legnagyobbbrészt a fővárosra koncentrálódik, a többi vallási csoport az egész országban elosztva él.

II. fejezet A kormányzat hozzáállása a vallásszabadság kérdéséhez

Jogi keretrendszer

Az Alaptörvény, az ország alkotmánya rendelkezik a lelkiismeret és a vallás szabadságáról, ideértve annak szabadságát is, hogy valaki új vallást válasszon vagy áttérjen egy másik vallásra vagy hitrendszerre, illetve egyedül vagy közösségekben, nyilvánosan vagy elvonulva, vallásos tevékenységek és szertartások révén – ideértve többek között az istentiszteleteket, a vallási szertartásokat és az ünnepeket – szabadon kinyilváníthassa vallásos hitét vagy meggyőződését. Tiltja a vallási diszkriminációt és az olyan beszédet is, amely bármely vallási közösség méltóságának megsértésére irányul.

Az Alaptörvény preambuluma kinyilvánítja, hogy „elismerjük a kereszténység szerepét” nemzetünk értékeinek ápolásában, és „értékeljük az országban létező különféle vallási hagyományokat”. Az Alaptörvény különválasztja a vallási közösségeket az államtól, és kinyilvánítja a vallási csoportok autonómiáját. Az Alaptörvény szerint az állam kérésükre együttműködhet a vallási közösségekkel közösségi célok érdekében. A végrehajtó törvénykezés olyan kettős rendszert határoz meg a vallási közösségek számára, amely egyrészt az „bevett egyházakból” másrészt a „vallási tevékenységgel foglalkozó szervezetekből” (vallási szervezetek) tevődik össze. Az állam a bevett egyházakkal működik együtt közösségi célok érdekében az Alaptörvény körvonalazott módon. Egyik kategória sincs keresztény szervezetekre korlátozva.

A vallási szervezetek a bevett egyházi státuszt az EMMI-hez benyújtott kérelemmel, majd alkalmasság esetén az országgyűlés kétharmados szavazatával nyerik el. Ez után az egyház törvényi úton felkerül a bevett egyházak listájára. A minisztériumnak hatvan napon belül kell döntést hoznia azzal kapcsolatban, hogy a kérelmező csoport teljesíti-e az adminisztratív kritériumokat, amelyek különböző dokumentumokat és minősítési követelményeket foglalnak magukba. Egy vallási csoport akkor kaphatja meg a bevett egyház státuszt, ha legalább 20 éve működik Magyarországon vallási szervezetként (ebben az esetben tagságának létszáma legalább a teljes népesség 0,1 százaléka, vagyis kb. 10 ezer fő), vagy legalább 100 éve működik nemzetközileg (ebben az esetben a csoport külföldi kötődését legalább két külföldön elismert, „hasonló tantételű” egyháznak kell igazolnia). A kérelmező csoport tevékenysége nem sértheti sem az Alkotmányt, sem más jogszabályokat, sem pedig más csoportok jogait és szabadságait. A csoportnak azt is bizonyítania kell, hogy elsődleges célja vallási tevékenység végzése; rendelkeznie kell a hitét és szertartásait formálisan rögzítő dokumentummal, belső szabályokkal, továbbá kinevezett vagy választott ügyintéző és képviselő testületekkel; és hivatalosan nyilatkoznia kell arról, hogy az általa végzett tevékenységek nem sértik sem a törvényeket, sem pedig mások jogait. A döntés meghozatala előtt az Emberi Erőforrások Minisztériumának konzultálnia kell egyetemi végzettségű jogással, vallástörténésszel, hittudóssal vagy szociológussal. Az EMMI döntése ellen a kérelmezők fellebbezést nyújthatnak be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz és végül az ország

legfelső joghatóságához, a Kúriához is.

Az EMMI a kérelmező csoport alkalmasságával kapcsolatban hozott kedvező döntését követően benyújtja a kérelmet a parlament igazságügyi bizottságához, amely hatvan napon belül nyilvános meghallgatásra hívja be a csoport képviselőjét, és értékelést nyújt be a parlamentnek arról, hogy az adott csoport megfelel-e a további kritériumoknak. Ezek a kritériumok a következők: a csoport nem jelent nemzetbiztonsági fenyegetést (ezt a parlament nemzetbiztonsági bizottsága méri fel); a csoport tevékenysége nem sérti a fizikai és a mentális egészséghez, valamint az élet és az emberi méltóság védelméhez való jogot; alapító dokumentumai, taglétszáma, közszolgáltatásokat nyújtó intézményeinek hálózata és az alapján, hogy a nagyobb társadalmi csoportok milyen mértékben férnek hozzá az általa nyújtott szolgáltatásokhoz, a csoport alkalmas arra, hogy hosszú távon együttműködjön az állammal a közösségi célok megvalósítása érdekében.

A bevett egyházi státuszra vonatkozó kérelem jóváhagyásához kétharmados többségű döntésre van szükség, amiről az Országgyűlésnek az igazságügyi bizottság indítványától számított hatvan napon belül kell szavaznia. Ha a vallási csoport megkapja az Országgyűlés jóváhagyását, akkor az állam köteles különleges működési engedélyeket biztosítani számára annak érdekében, hogy támogassa a közérdekű tevékenységekben való részvételét. Ha a parlament elutasítja a kérelmet, a döntést részletesen indokolni kell, és azt a kérelmező csoport 15 napon belül megtámadhatja az Alkotmánybíróság előtt. Arra az esetre, ha az Országgyűlés nem intézkedik 60 napon belül a törvény nem ír elő szankciót, és jogorvoslati lehetőség sincs.

Az egyházakról szóló 2011. évi törvény automatikusan törölte a nyilvántartásból több mint 300 vallási csoportot és szervezetet, amelynek korábban elismert egyházi státusza volt. Ezeknek a szervezeteknek új kérelmet kell benyújtaniuk, ha vissza akarják nyerni ezt a státuszt, és az ilyen kérelmek jóváhagyásához is kétharmados többségű parlamenti döntésre van szükség.

Az egyházakról szóló törvény 27. „bevett egyházat” sorol föl, köztük a következőket: Katolikus Egyház, különböző protestáns felekezetek, ortodox keresztény vallási csoportok, egyéb keresztény felekezetek, pl. az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza (mormonok) és a Hetednapos Adventista Egyház, az Üdvhadsereg, több zsidó felekezeti csoport, valamint az egyetlen hindu vallású csoport, a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége. A felsorolásban szerepelnek olyan buddhista és muszlim szervezetek is, amelyek több csoportot tömörítenek, így a bevett egyházak listája összesen 32 vallási csoportot tartalmaz. Az egyházmegyékkel és a szerzetesrendekkel együtt összesen 202 egyedi szervezet kötődik a 32 bevett egyházhoz.

A törvény felhatalmazza a Fővárosi Törvényszéket egy csoport vallási szervezetként történő bejegyzésére, ha az legalább tíz alapító taggal rendelkezik, és az elsődleges célja olyan vallási tevékenységek végzése, amelyek sem az Alkotmányt, sem bármely jogszabályt, sem pedig

más közösségek jogait és szabadságait nem sértik. A szervezet tagjai csak természetes személyek lehetnek, jogi személyek, pl. társaságok vagy más egyesülések nem. A bíróság köteles jóváhagyni minden olyan kérelmet, amely megfelel mindezeknek a kritériumoknak. A kérelmezőnek be kell nyújtania a szervezet nevét és címét, az alapító tagok nevét és címét, a csoport jogi képviselőjének azonosító adatait és megbízási időszakát, a csoport alapító dokumentumát, valamint egy nyilatkozatot arról, hogy a szervezet elsődleges célja vallási tevékenységek végzése. Ha a bíróság elutasítja egy szervezet kérelmét, a döntés megfellebbezhető a Fővárosi Ítéltáblánál. A nyilvántartásba nem vett csoportok is működhetnek és folytathatnak szertartásokat, de jogi státusz híján nem kapják meg a bejegyzett vallási közösségeket megillető jogokat és kedvezményeket.

Minden bejegyzett vallási közösség használhatja hivatalos nevében az „egyház” szót, függetlenül attól, hogy a csoportot hivatalosan elismerte-e az Országgyűlés „bevett egyházként”. Sem a bevett egyházak, sem az Országgyűlés által el nem ismert bejegyzett vallási szervezetek képviselői nem kötelesek nyilvánosságra hozni olyan információt, amelyet híveik hitük gyakorlása során osztottak meg velük (pl. gyónási szertartások keretében).

Állami hivatalok a törvény erejénél fogva nem határozhatják meg és nem felügyelhetik, hogy a vallási csoportok milyen tevékenységeket végeznek a hitük alapján. A csoportok tanait, belső szabályait és szabályzatait az állam nem vizsgálhatja felül, nem módosíthatja, és nem is szerezhethet érvényt azoknak. Nevüket, jelképeiket és szertartásaikat a szerzői jogi törvény, épületeiket és temetőiket pedig a büntetőjogi törvény védi.

Az Alkotmány egységes rendszert állapít meg az Alapvető jogok biztosának hivatalára (ombudsman) vonatkozóan. Az ombudsman megvizsgálja az alapvető jogokkal, ezen belül a vallási szabadsággal kapcsolatos sérelmeket, és általános vagy speciális intézkedéseket kezdeményez az orvoslásukra.

A bevett egyházak rendelkeznek néhány olyan privilégiummal, amelyek a vallási szervezetek számára nem állnak rendelkezésre, például nagyobb mértékben jutnak állami támogatáshoz, és a vallási tevékenységükhöz kapcsolódó pénzügyi műveleteiket nem ellenőrzi az állam. A bevett egyházak és a különböző közszolgáltatásokat, például egészségügyi ellátást, oktatást vagy más szociális szolgáltatásokat nyújtó intézményeik („belső egyházi jogi személyek”) minden közszolgálati tevékenységük vonatkozásában automatikusan jogosultak teljes állami támogatásra (a kiegészítő támogatással járó szolgáltatásban részesülő személyek száma alapján nyújtott finanszírozásra). A vallási szervezetek is átvehetnek vagy létrehozhatnak közszolgálatot nyújtó intézményeket, és jogosultak az ilyen intézmények dolgozóinak bérét fedező, létszámarányos állami támogatásra.

A bevett egyházak és a vallási szervezetek is kapnak a felvett tanulók száma alapján az

államtól létszámarányos támogatást az iskolákban dolgozók bérére, de a működési költségeket fedező kiegészítő támogatás csak a bevett egyházaknak jár automatikusan. A törvény szerint a vallási szervezetek kérelmezhetik az EMMI-nél az iskolák működési költségeinek fedezésére nyújtott kiegészítő támogatást (ami a teljes költségeik körülbelül 30%-át fedezi). Ezekről a kérelmekről a minisztérium eseti alapon dönt.

Az adófizetők jövedelemadójuk 1 százalékát felajánlhatják egy-egy nem kormányzati (civil) szervezetnek (NGO), köztük vallási szervezeteknek is, valamint további 1 százalékát egy-egy bevett egyháznak, amely aztán azonos összegű kiegészítő támogatást kap a kormánytól. A bevett egyházak és a vallási szervezetek is szabadon, saját kívánságaik szerint használhatják fel az adófizetők által felajánlott összegeket. A személyi jövedelemadó kötelezettsége alól csak a bevett egyházak tisztségviselői mentesülhetnek, meghatározott esetekben. Ha egy az elismert egyházak listájáról 2011-ben törölt vallási csoport földterülettel rendelkezett, azt az ilyen csoport jogutódjaként működő vallási szervezet megtarthatja. Mezőgazdasági földterületet nem vásárolhatnak sem a vallási szervezetek, sem a bevett egyházak. A bevett egyházak ajándékként vagy örökségként szerezhetnek új mezőgazdasági földterületet, de a vallási szervezetek nem.

Ha bevett egyház vagy vallási szervezet megszűnik (pl. feloszlatja magát) és nincs jogutódja, vagyona az állam tulajdonába kerül, amely azt közszolgáltatások finanszírozására használja fel. Erre akkor is sor kerülhet, ha a kormány által kezdeményezett folyamatban az Alkotmánybíróság kimondja, hogy a bevett egyház tevékenysége sérti az Alaptörvényt, amit kétharmados parlamenti többséggel kell megerősíteni. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék kérésére is kibocsáthat állásfoglalást azzal kapcsolatban, hogy egy vallási szervezet tevékenysége sérti-e az Alaptörvényt, de a szervezet felosztatásával kapcsolatos döntés a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartozik.

A Szentszékkel kötött egyezmények szabályozzák az állam és a katolikus egyház közötti kapcsolatot, ezen belül például a közszolgáltatások és a vallási tevékenységek finanszírozását, valamint a kommunizmus idején államosított ingatlanokkal kapcsolatos kártérítési igények rendezését. Ezek a megállapodások az állam és más vallási csoportok közötti kapcsolatok szabályozásában is irányadók, de vannak eltérések az állam által a különböző vallási csoportoknak nyújtott jogokban és privilégiumokban. Az állam hivatalos megállapodást kötött a Magyarországi Református Egyházzal, a Magyarországi Evangélikus Egyházzal, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségével (Mazsihisz) és négy ortodox egyházzal.

A honvédségi és rendvédelmi állomány tagjai magánemberként és a munkahelyükön is szabadon gyakorolják vallásukat, ha a hittevékenységük nem ütközik a szolgálati kötelezettségeikkel. A katolikus, református és evangélikus egyháznak valamint a zsidó hitközségeknek automatikus felhatalmazásuk van tábori lelkészi szolgálat végzésére a honvédségnél, a többi bevett egyháznak és a vallási szervezeteknek ezt kérvényezni kell.

A büntetés-végrehajtási intézetek általában megengedik, hogy a fogva tartottak szabadon gyakorolhassák vallásukat, ideértve azt is, hogy joguk van a vallásuknak megfelelő étrendhez (pl. kóser, vegetáriánus vagy sertéshús-mentes ételekhez). A börtönökben folytatott lelkipásztori szolgálathoz minden bevett egyháznak és vallási szervezetnek engedélyt kell kérnie. A belépés megtagadása ellen az Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságához, az ügyészséghez vagy az ombudsmanhoz lehet fellebbezést benyújtani. A fogvatartottak hetente háromszor jogosultak közösségi vallási szolgáltatáson részt venni, valamint felügyelet nélkül tarthatnak kapcsolatot a bevett egyházak és a vallási szervezetek belépési engedéllyel rendelkező képviselőivel. A különleges biztonsági körletben elhelyezett elítéltek kizárólag egyéni lelki gondozásban részesülhetnek, közösségi vallási programokon nem vehetnek részt. Az előzetes letartóztatásban lévő fogvatartottak esetében az ügyész vagy a bíró a bűnügyi nyomozás időszakában korlátozhatja a személyes kapcsolattartást egy vallási képviselővel, de a közösségi vallási szolgáltatáson való részvételt nem.

A bevett egyházaknak automatikus felhatalmazásuk van lelkipásztori szolgálat folytatására a kórházakban, míg a vallási szervezeteknek erre engedélyt kell kérniük.

Az állam által működtetett általános iskolák első nyolc osztályában kötelező hetente egy hit- és erkölcsstan vagy csak erkölcsstan óra. A diákok és szüleik a valamelyik bevett egyház képviselője által tartott hit- és erkölcsstan, vagy az iskola valamelyik tanára által tartott erkölcsstan órát választhatják. Az egyházak maguk dolgozhatják ki a hit- és erkölcsstan órákhoz tartozó tankönyvüket és tananyagukat. A magániskolákban nem kötelező a hit- és erkölcsstan vagy az erkölcsstan tanítása. A bevett egyházak jegyzékében nem szereplő vallási szervezetek nem végezhetnek vallásitanítást az állami iskolák tantervének keretein belül, de nyújthatnak tanterven kívüli fakultatív oktatást, ha azt a diákok vagy a szülők igénylik.

A bevett egyházaknak és a vallási szervezeteknek jogukban áll saját iskolákat nyitni. Emellett a vonatkozó jogszabály feljogosítja a bevett egyházakat és a vallási szervezeteket, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött formális megállapodás alapján átvállalják közoktatási iskolák működtetését. Az átvételt a vallási közösség, az iskola tanárai, az érintett szülők vagy az iskola fenntartója kezdeményezheti, de az átadásra csak abban az esetben kerülhet sor, ha a vallási közösség megszerzi a szülők és az iskolában tanuló nagykorú diákok több mint ötven százalékanak támogató aláírását. Az új alapítású vagy a közintézményi státuszából átalakult vallási iskolák egyaránt szabadon, állami beavatkozás nélkül végezhetik a vallásoktatást, és kötelezővé tehetik a hittant, helyette választható erkölcsstan órák nélkül. Az állam két évente felülvizsgálja mind az egyházi mind a közoktatási iskolák működését annak biztosítása érdekében, hogy az összhangban legyen az állami iskolákban alkalmazott normákkal.

Az Alaptörvény megtiltja az olyan beszédet, amely sérti bármely vallási közösség méltóságát. Október 11-én az Országgyűlés kiegészítette a jogszabályokat a gyűlöletkeltés mellett a vallási közösségek vagy tagjaik elleni „erőszakra buzdítás” tilalmával, és az elkövető három évig

terjedő börtönbüntetéssel sújtható. A jogszabályok szerint, ha valaki erőszakkal vagy fenyegetéssel korlátoz egy másik személyt vallása szabad gyakorlásában, azzal bűncselekményt követ el, amely három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Ha valakit vallási hovatartozása miatt támadás ér, az elkövető három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

A valamilyen vallási vagy más társadalmi csoporthoz való (vélt vagy valós) tartozás miatt elkövetett fizikai támadás egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető bűncselekménynek számít. A papi rend tagjai ellen elkövetett támadás pedig közszolgálatot ellátó személy elleni erőszakkal minősül, és egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Az a személy, aki egy vallási csoport bármely tagja elleni erőszak előkészítésében részt vesz, vétséget követ el, amely két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

A jog tiltja a holokauszt, illetve a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek által elkövetett népirtás és egyéb emberiség elleni bűnök nyilvános tagadását, megkérdőjelezését vagy elbagatellizálását, és az ilyen tetteket három évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti. A büntető törvénykönyv értelmében vétségnek minősül a horogkereszt, a náci SS-jelvény vagy a nyilaskereszt nyilvános viselése, megjelenítése és terjesztése olyan módon, amely sérti az emberi méltóságot vagy az áldozatok emlékét, és az elkövető öttől kilencven napig terjedő időszakra őrizetbe vehető.

A vonatkozó jogszabály automatikusan felfüggeszti azon országgyűlési képviselők mentelmi jogát, akik gyűlöletet keltenek valamely vallási közösség ellen, vagy nyilvánosan tagadják a kommunista vagy a nemzetiszocialista rendszer által elkövetett bűnöket. Ilyen okból egyetlen országgyűlési képviselő mentelmi joga sem került felfüggesztésre.

Az ország ratifikálta a Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmányát (ICCPR).

Az állam által alkalmazott gyakorlatok

Sokszor számoltak be érezhetően muzulmánellenes retorikáról, amelynek kormányzati tisztségviselők és politikusok adtak hangot az európai menekültválság kapcsán, a legmagasabb szinten is, valamint egy antiszemita retorikát használó személy kormányzati elismeréséről. A kormány kezdeményezésére országos népszavazásra került sor október 2-án arról, hogy az EU megállapíthat-e kvótákat a legnagyobb részben muzulmán menekülteknek az országba történő befogadására az Országgyűlés jóváhagyása nélkül. A népszavazás előtti hónapokban a kormány politikai és médiakampányt folytatott, amely során kormányzati tisztségviselők többször kijelentették, hogy az európai és a keresztény értékeket meg kell védeni az iszlám fenyegetésétől. Július 26-án Orbán Viktor miniszterelnök az Európában menedéket keresők érkezését „mérgezőnek” nevezte, és azt mondta, hogy az országának nem kell „egyetlen migráns” sem, majd hozzátette, hogy „minden egyes migráns közbiztonsági és terrorkockázatot jelent”. Egy hivatalos kormányzati kiadvány, amelyet mind a 4,1 millió

háztartásba kipostáztak, azt állította, hogy „az illegális bevándorlás növeli a terrorista fenyegetést. Visszautasítjuk az erőltetett betelepítést, mert az növelné a terrorveszélyt. A bevándorlók főleg olyan helyekről jönnek, ahol európai országok katonai kampányokat folytatnak. Ez jelentősen növeli a biztonsági kockázatokat.” A résztvevők túlnyomó többsége nemmel szavazott az EU kvótákra, de az alacsony részvételi arány érvénytelenné tette a népszavazás eredményét. November 8-án az Országgyűlés kis híján elfogadott egy alkotmánymódosítást az EU menekültkvóta elutasításáról. A rendvédelmi és igazságügyi szervek folytatták az antiszemita események, ezen belül a támadások és a gyűlöletbeszéd elleni eljárásokat, de egyes muzulmán csoportok arra hivatkoztak, hogy a közösség tagjai félnek a támadásokat és egyéb incidenseket bejelenteni a hatóságoknak. Az Országgyűlés elmulasztotta módosítani a vallási törvény azon rendelkezéseit, amelyeket előzőleg az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek ítélt, valamint azokat is, amelyeket az Emberi Jogok Európai Bírósága (ECHR) korábban az emberi jogok európai egyezményét megszegőnek nyilvánított. Az ECHR nem anyagi károkért pénzbeli kompenzációt ítélt meg hét vallási csoportnak, amelynek rendezetlen kártérítési igénye volt a kormánnyal szemben, míg a Magyar Evangéliumi Testvérközösség (MET) igénye függőben maradt. A bevett egyházak jegyzékében nem szereplő vallási szervezetek csak korlátozott mértékben jutottak állami támogatáshoz, és csak korlátozottan végezhetek vallási tevékenységet közintézményekben. Néhány vallási csoport megkérdőjelezte a személyi jövedelemadó bevett egyházak számára felajánlott részének átláthatóságát. Számos csoport és személy kritizálta a kormány döntését, hogy állami kitüntetést adományozott Bayer Zsolt újságíró politikusnak, akit a kritizálók megbélyegeznek a zsidók és más csoportok becsületét sértő írásai miatt.

Az év első hét hónapjában a bíróságok 23 személyt ítélték el vallási, etnikai, nemzetiségi vagy más társadalmi csoportok tagjai elleni erőszak miatt. Az események részletei és az indítékok nem hozzáférhetőek. Vallásellenes gyűlöletkeltés miatt nem hoztak hatályos bírósági ítéletet augusztus 1-ig.

Az év első hat hónapjában a Mazsihisz egy olyan esetet regisztrált, amikor politikai párt képviselője és országos vagy helyi kormányzati tisztségviselő nyilvánosan antiszemita kijelentést tett, a Tett és Védelem Alapítvány (TEV – egy antiszemitizmust figyelő és üldöző civil szervezet) pedig két ilyen esetről számolt be. Mindegyik a Jobbik tagjaihoz kötődött.

A Mazsihisz jelentése szerint január 11-én Novák Előd (a Jobbik elnökhelyettese, országgyűlési képviselő) a Facebookon a hazai holokauszt film, a Saul fia nemzetközi sikerére reagálva kritizálta a nemzetközi „holokausztipart+ és azt kérdezte, hogy miért nem készül több film „nemzeti” témákról. Június 6-án a Jobbik elnöke felszólította Novákot, hogy mondjon le az országgyűlési mandátumáról, amit ő augusztus 31-én meg is tett. Novák a Jobbik tagja maradt.

Július 31-én a nemzeti rendőrség főparancsnoka elrendelte a templomok rendőri védelmét azt követően, hogy július 26-án Franciaországban – jelentések szerint az ISIS nevében –

meggyilkoltak egy katolikus papot. Az érintett vallási csoportok meghallgatása után a Belügyminisztérium tájékoztatást tett közzé a fokozott járőrözésről a vallási épületek környékén a misék és más szertartások idején. A speciális védelmi intézkedések az év végén is érvényben voltak.

Szeptember 20-án a MIK elnöke, Bolek Zoltán egy Orbán Viktor miniszterelnöknek írt magánlevélben kért védelmet az ellen, amit a muzulmánokat érő fizikai és verbális támadások és fenyegetések növekvő számának nevezett. A levélben Bolek a „sok politikus és újságíró felelőtlen ellenséges kijelentéseit” okolta a muzulmánok gyűlöletéért az országban. A miniszterelnök nem válaszolt Bolek levelére az év végéig. Ugyancsak szeptemberben a *The Bangkok Post* ekképpen idézte Bolek kijelentését: „...az állami média kiterget mindent, amit muzulmánok tettek valahol, vagy amit feltételeznek róluk.”

Az Országgyűlés ismét elmulasztotta a vallási törvény azon rendelkezéseinek a módosítását, amelyeket előzőleg az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek ítélt, így a vitatott rendelkezések az év végén is érvényben voltak. Június 28-án az ECHR pénzbeli kártérítés ítélt meg az elismertek listájáról törölt hét egyháznak (négy buddhista, két újpogány és egy taoista csoportnak), akiknek a 2014-ben benyújtott keresete alapján az ECHR úgy ítélkezett, hogy a vallási törvény sértette a felperesek egyesülési szabadságát a vallásszabadság tekintetében. Ezek a csoportok 2015-ben újra az ECHR-hez fordultak, mivel nem tudtak kielégítő megállapodásra jutni a kormánnyal. A kormány a szeptember 8-i határidőn belül kifizette az ECHR által elrendelt 540 000 Eurót (569 000 USD) a hét felperesnek. A csoportok egyenként 40 000 és 140 000 Euró (42 100 - 147 000 USD) közötti összeget kaptak. Emellett az ECHR egy 2012-ben iktatott ügy kapcsán 800 Eurót (840 USD) ítélt meg két zsidó vallási csoportnak, mint felperesnek, és előírta nekik az összeg egymás közötti felosztását. A kilenc csoport nem bevett státuszú maradt.

A kormány és a MET nem tudott végleges egyezsége jutni azt követően sem, hogy az ECHR további hat hónapot adott nekik a megállapodásra. Június 16-án a MET 450 millió forintos (1,53 millió USD) igényt nyújtott be a kormányhoz a 2015-ben elszenvedett veszteségei miatt, amelyek a bevett egyházaknak járó 1 százalékos jövedelemadó-felajánlások, valamint a szociális és oktatási intézményeikkel kapcsolatos, ill. az ott dolgozó személyzet bérét fedező kiegészítő támogatások elmaradt kifizetéséből származtak. A felek nem tudtak megállapodni a december 28-i határidőn belül. A MET további erőfeszítéseket tett jogi úton a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál és a Kúriánál, hogy hozzájusson a 2015-re és 2016-ra esedékes pénzügyi támogatásokhoz, valamint az Alkotmánybíróságnál, hogy visszanyerje a bevett egyházi státuszát. Az év végén a MET-et érintő hat ügy volt folyamatban.

Június 29-én az Alkotmánybíróság a Keresztény Testvéri Gyülekezet ügyében megismételte a 2015. júliusi határozatát (amely akkor csak a Budapesti Autonóm Gyülekezet ügyére vonatkozott), hogy a törvénynek a bevett státuszt kérelmező vallási csoportok működési

időtartamát előíró rendelkezése (20 év az országban vagy 100 év nemzetközileg) megszegi az emberi jogok európai egyezményét. Ez az alkotmánybírószági határozat csak a Keresztény Testvéri Gyülekezetre érvényes. Az Alkotmánybírószági határozata alapján a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kötelezte az EMMI-t, hogy újra vizsgálja meg a Keresztény Testvéri Gyülekezet 2014-ben elutasított, bevett egyházi státusz iránti kérelmét. Az EMMI az év végéig nem vizsgálta felül az egyház kérelmét. Az év végén az Alkotmánybírószágnál további négy ügy volt folyamatban a vallástörvény megfelelésségével kapcsolatban.

2013 óta az összesen 29 bevett egyházi státusz iránti kérelem közül az EMMI 15-öt elutasított, és 14 kérelmezőt talált alkalmasnak a jegyzékbe vételre; az ő kérelmeiket intézkedésre továbbította az Országgyűlésnek. Az EMMI javaslatára vonatkozó 60 napos intézkedési határidő ellenére az Országgyűlés a 14 közül egyetlen kérelem ügyében sem tartott szavazást. Az EMMI arról számolt be, hogy az év folyamán egyetlen vallási csoport sem nyújtott be új kérelmet a bevett egyházi státusz iránt.

Március 30-án a Kúria úgy határozott, hogy a Budapesti Autonóm Gyülekezet nem kerülhet fel automatikusan a bevett egyházak listájára. A gyülekezet a korábbi egyházi státusz 2011. évi elvesztése óta törekszik az elismerésre, és kedvező határozatokat ért el az Alkotmánybírószágnál és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál, de az ügyben az EMMI 2014-ben fellebbezett a Kúriához. A Kúria határozata szerint a vallási szervezetnek végig kell járnia a bevett egyházi státusz regisztrációs folyamatát, és országgyűlési jóváhagyást kell kapnia erre a státuszra, mielőtt bekerülhet a bevett egyházak hivatalos állami jegyzékébe. További két vallási szervezet keresete még folyamatban volt az év végén a Kúriánál, amely nem nevezte meg ezeket a csoportokat.

Az év folyamán a bíróságok lezárták az elismertek listájáról törölt 13 olyan egyház ügyét, amelynek nem maradt a kormány által felszámolható eszköze. Hét ilyen ügy még folyamatban volt az év végén.

Sok kisebb közösség, főleg keresztények, de zsidók és buddhisták is, folytatta a harcot a túlélésért, miután a 2011. évi vallási törvény következtében kikerült a jegyzékből és elvesztette az állami finanszírozást. „Közel állunk a halálhoz” mondta Ungvári Mihály a mintegy kétezres létszámú Isten Gyülekezete Egyesült Pünkösdi Egyház tagja. Ungvári elmondta, hogy az egyház vezetőjének második állást kellett vállalnia és „sok tag távozott tőlünk bevett egyházakba”. Egy amerikai egyetemi tanár azt feltételezte, hogy a kormány a vallási törvénnyel felőrlési harcot folytat a vallási csoportok ellen, és azért fog nyerni, mert nem tartja tiszteletben a jogállamiságot.

A *Politico* webes hírportál novemberi beszámolója szerint Kovács Zoltán kormányzóvivő azt állította, hogy a 2011. évi vallástörvény előtt az egyházak korábbi támogatási rendszerével sokan visszaéltek, akiket meg kellett „zabolázni”. Azt mondta, hogy „nem a vallásszabadság

megnyirbálásáról vagy a szertartások szabadságának bármilyen megrövidítéséről van szó”. A *Politico* idézte a Fidesz országgyűlési képviselőjét, Gulyás Gergelyt, aki az ellenzékét hibáztatta, hogy nem lehetett elfogadni 2015-ben a vallástörvény módosítását, amely háromkategóriás rendszert vezetett volna be a vallási csoportok számára. A *Politico* szerint Gulyás azt mondta, hogy a módosítás révén a kormány teljesen összhangba akarta hozni a vallástörvényt az Alkotmánybíróság és a ECHR határozataival.

Az összes állami támogatás kb. 90 százalékát a kormány továbbra is a Katolikus Egyháznak, a Magyarországi Református Egyháznak, a Magyarországi Evangélikus Egyháznak és a Zsidó Hitközségnek juttatta, amelyeket az ország négy „történelmi” felekezetének tekint (ez a nem hivatalos megnevezés terjedt el a médiában is). A kormány nem részletezte, hogy mennyi támogatást nyújtott az egyes egyházaknak.

A 2015-ös költségvetési évben a kormány 5,6 milliárd forint (19,1 millió USD) támogatással egészítette ki az adófizetők által a személyi jövedelemadó 1 százalékaként felajánlott 4,3 forintot (14,6 millió USD) a 31 bevett egyház számára, amely kérte, hogy felsorolják az adóbevallási űrlapon. 50 korábban elismert, vallási szervezetté vált egyháznak a civil szervezetként (NGO) végzett munkájukért ajánlottak fel a 2015-ös bevallási űrlapon az adó 1 százalékát, összesen 16,7 millió (56 900 USD) forint értékben. 2016-ban egynek sem sikerült a regisztrációhoz szükséges adminisztratív bírósági eljárás végére érnie abból az 59 korábban elismert egyházból, amely még nem lett bejegyezve vallási szervezetként. Így nem lehetett ezeket az egyházakat választani az 1 százalékos adófelajánlásra, amelynek az összértéke ezen egyházaknál 85 millió forintot (289 000 USD) tett ki 2011-ben és 2012-ben, az utolsó két évben, amikor még jogosultak voltak az ilyen felajánlásokra. A Fővárosi Törvényszék nem adott információt arról, hogy miért nem tudta a korábban elismert 59 egyház közül egy sem befejezni a regisztrációs eljárást, és mennyi ideje vannak függőben a bejegyzési kérelmek.

Az év folyamán a kormány 46,2 milliárd forintot (157 millió USD) juttatott a bevett egyházaknak többféle tevékenységükhöz, ide értve az épületek karbantartását, a vallásoktatás, a kulturális és közösségi programok támogatását, a közösségi beruházásokat és az egyházi alkalmazottak fizetését. A kormány további finanszírozást is juttatott a közoktatási és szociális szolgáltatásokat nyújtó egyházaknak. A vallási szervezeteknek is adott a vallási tevékenységek működési költségeire összesen 121,7 milliárd forintot (414 000 USD). A bevett egyházaknak nyújtott 46,2 milliárd forintos támogatásból 2 milliárdot (6,8 millió USD) kapott tizenkét egyház az épületeik felújítására és közösségi programok szervezésére. A 2 milliárd forintból a Mazsihisz 31,2 milliót (106 000 USD), az Orthodox Izraelita Hitközség 9,5 milliót (32 300 USD) és az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) 9 milliót (30 000 USD) kapott a temetőik és zsinagógáik felújítására. A kétmilliárd mellett, a 46,2 milliárd forintos támogatás részeként 603 milliót (2,05 millió USD) adott a kormány az Orthodox Izraelita Hitközségnek az iskolák, idős-otthonok és a zsinagógák fenntartására.

December 20-án egy váratlan költségvetési többlet miatt a kormány 43 bevett egyháznak és

vallási szervezetnek különböző működtetési költségekre további 121 milliárd forint (412 millió USD) egyszeri támogatást ítélt oda, amit az év végén meg is kaptak. A kifizetések 1 milliótól 2,2 milliárd forintig (3400 - 7,5 millió USD) terjedtek és a fő kedvezményezettek különböző helyi egységei, valamint egyéb vallási szervezetek között oszlottak meg.

Az EMIH továbbra is kritikával illette az 1 százalékos jövedelemadó felajánlások állami kiegészítését a bevett egyházak számára, az átláthatóság hiányára és az egyedi adófizetői felajánlások számbavételének ellenőrizhetetlenségére alapozva. November 4-én Köves Slomó, az EMIH rabbija levelet írt a nemzetgazdasági miniszternek, amelyben azt kérte, hogy az emberek önkéntes alapon megoszthassák a személyes információikat azzal a bevett egyházzal, amelynek adófelajánlást tettek.

Az EMMI továbbra is kiegészítő működtetési támogatást nyújtott három, iskolákat fenntartó vallási szervezetnek: a MET-nek, a Dzsaj Bhím Buddhista Közösségnek és a Keresztény Család Gyülekezet Vallási Egyesületnek. Az év folyamán a három csoport összesen 569 millió forintot (1,94 millió USD) kapott. Az EMMI arról számolt be, hogy más vallási egyesületek nem kértek kiegészítő támogatást az év során.

November 23-án a Csongrád megyei község, Ásotthalom önkormányzata Toroczkai László polgármester (a Jobbik alelnöke) javaslatára olyan rendeletet fogadott el, amely megtiltja a muzulmán nyilvános imára hívást azon az alapon, hogy „zavarja a köznyugalmat és félelmet kelt”, valamint megtiltja a teljes testet eltakaró ruházat (burka, nikab, csador és burkini) viselését. A MIK kritizálta a rendeletet, és az Alkotmánybíróságtól kérte az érvénytelenítését. December 14-én az ásotthalmi rendeletet a Csongrád Megyei Önkormányzat törvényellenesnek nyilvánította. December 16-án az ombudsman petíciót nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a rendelet semmissé tételét azon az alapon, hogy sérti a vallásszabadságot és a szólásszabadságot. A petíció függőben maradt. Vona Gábor, a Jobbik párt elnöke nyilvánosan kritizálta a rendeletet. De a rendelet még az év végén is érvényben volt.

December 24-én Vona Gábor, a Jobbik elnöke és a Mirkóczy Ádám a párt szóvivője hanukai üdvözlöt küldött az EMIH-nek, amelyben „áldott, békés és boldog ünnepeket” kívánt a rabbinak és a hitközségének. December 27-én Köves Slomó, az EMIH vezető rabbija hosszú válaszlevelet tett közzé, amelyben kiemelte Vona és párttársai korábbi antiszemita kijelentéseit és felszólította őket, hogy azokon a fórumokon tegyenek ilyen gesztusokat, ahol korábban gyűlöletet keltettek. December 28-án Vona Facebook posztban válaszolt, miszerint meglepte Köves levele, amely szerinte arra utalt, hogy Köves jobban szeretne volna, ha nem kap üdvözlöt a Jobbiktól. Vona leírta, hogy az előző évben a Jobbik nem tett antiszemita megjegyzéseket, és a párt „kilépett a ... kamaszkorból, és átlépett a felelős és építő felnőttkorba”. Ugyanaznap a Jobbik vecsési helyi szervezete elhatárolta magát Vona hanukai üdvözlötétől egy másik Facebook posztban. Vona elmondta, hogy ezt követően etikai eljárást indított a helyi szervezet vezetősége ellen, mert az szerinte „gyalázkodó” komment volt,

„teljesen ellentétes a Jobbik álláspontjával”. Vona azt is jelezte, hogy az etikai eljárásnak csak egyféle eredménye lehet, mivel „azoknak, akik ilyen kommenteket írnak, távozniuk kell a pártból”.

A MIK arról számolt be, hogy több önkormányzat elutasította az ismételt kérelmeiket, hogy földterületet vásárolhassanak egy új temető céljára, és azt állította, hogy politikai okokat látnak az elutasítás mögött. Bolek, a MIK elnöke szerint a meglévő budapesti muzulmán temető az év végére várhatóan eléri a befogadóképessége határát, és a közösségnek nem lesz hová temetnie a halottait.

A 2015-16-os iskolai évben az általános és középiskolák 14,2 százalékát működtették bevett egyházak és 0,1 százalékát vallási szervezetek. Az óvodák (3-7 éves korcsoport) 6,9 százalékát működtették bevett egyházak és 0,1 százalékát vallási szervezetek. A vallási közösségek (bevett egyházak és vallási szervezetek) által működtetett óvodákba, általános és középiskolákba kb. 204 000-en jártak, a 2014. évi 200 000-rel szemben.

Február 24-én a kormány országos népszavazást kezdeményezett a következő kérdéssel: „Akarja-e, hogy az Európai Unió az Országgyűlés hozzájárulása nélkül is előírhasa nem magyar állampolgárok Magyarországra történő kötelező betelepítését?” A népszavazás kapcsán a *Business Insider* weboldalnak adott februári interjúban Orbán Viktor miniszterelnök azt mondta: „Ha valaki egy országba tömegesen befogad nyilvántartásba nem vett bevándorlókat a Közel-Keletről, az egyúttal a terrorizmus, bűnözés, antiszemitizmus és homofóbia importálását is jelenti.” Az október 2-i népszavazás előtt a kormány intenzív, országos méretű kampányt folytatott a „nem” válasz támogatására hirdetőablakon és posztereken, például olyan szlogenekkel, mint „A kényszerbetelepítés veszélyezteti kultúránkat és szokásainkat”. A népszavazás napján az Associated Press idézte a budapesti Dárusszalám Mecset imámját, Saleh Tayseert, aki szerint „Mondhatnánk, hogy ez (a népszavazás) bevándorlóellenes, de a legtöbb ember értelmezése szerint burkoltan az iszlám elleni.” A résztvevők kb. 98 százaléka nemmel válaszolt, de a részvételi arány nem érte el választásra jogosultak törvény által előírt 50 százalékát, így a népszavazás érvénytelen maradt.

A népszavazás után Orbán miniszterelnök vezetésével a kormányzó párt megpróbálta országgyűlési szavazással módosítani az Alkotmányt a menekültkvóta elutasítása érdekében. November 8-án az Országgyűlésben épp csak kis híján nem sikerült elérni a módosítás beiktatásához szükséges kétharmados szavazati többséget.

Az európai migrációs válság kapcsán a miniszterelnök és más magas rangú kormányzati tisztségviselők hangsúlyozták annak a fontosságát, hogy meg kell védeni „Európa keresztény értékeit” a muzulmán bevándorlók áradata ellen. Március 15-én a nemzeti ünnepen tartott beszédében Orbán miniszterelnök azt mondta, hogy „... a más civilizációkból érkezők tömegei veszélyt jelentenek az életformánkra, ... a keresztény

hagyományainkra”. Arra utalva, hogy el kell utasítani az Európai Unió bevándorlási politikáját, Orbán hozzáfűzte: „... nem fogunk bűnözést, terrorizmust, homofóbiát és zsinagógákat gyújtogató antiszemitizmust importálni nem lesznek törvényen kívüli városnegyedek, nem lesznek ... bevándorlózendülések, és nem fognak bandák vadászni asszonyainkra és lányainkra.” Egy márciusi beszédében a miniszterelnök azt mondta a tömeges migrációról, hogy „humanitárius ügynek mutatja magát, de valódi természete a térfoglalás”. Október 20-án a német *Passauer Neue Presse* interjút közölt, amelyben Orbán Viktor kifejtette: „A kereszténységből és az iszlámból származó kétfajta civilizáció nem kompatibilis. Nem tudnak elegyedni, csak egymás mellett létezni. ... A világról alkotott felfogásaink annyira különbözőek, hogy párhuzamos világokhoz vezetnek. Ez nem politikai kérdés, hanem az élet realitása.”

Február 9-én Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes a salgótarjáni polgármesteri hivatalban a helyi választások előtt tartott beszédében azt mondta a bevándorlással kapcsolatban, hogy „Mi olyan nép vagyunk, amelyik százötven éven keresztül a testével védte a keresztény Európát az iszlám hódítástól (...), nekünk történelmi jogunk van arra, hogy a józan eszünknel legyünk”.

Április 14-én Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter egy sajtókonferencián kijelentette: „a most Európába jövő menekültek kifejezetten antiszemiták”, amikor ismertette a kormány döntését, hogy megakadályozza a Szíriából és Irakból érkező menedékkérők többségének belépését az országba.

Augusztus 8-án Rétvári Bence, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára és a koalíciós partner Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) elnökhelyettese egy újságnak adott interjúban kifejtette: „a muszlim narratívában a migráció nem más, mint Európa iszlamizációjának kezdete. Így a fő kérdés most az, hogy ki integrál kit: nem az ide érkezők fogják-e megváltoztatni az emberek szokásait és életmódját Európában.”

Augusztus 20-án Schöpflin György, az Európai Parlament fideszes képviselője a Twitteren egy emberjogi aktivistával folytatott eszmecsereben azt említette, hogy „egy disznófej hatásosabban visszatartaná” az ország határán a muzulmán menedékkérőket.

Muszlim csoportok és emberjogi szervezetek kritizálták a kormányt, hogy muzulmán-ellenességet terjeszt a kijelentéseivel, amikor a legnagyobbbrészt muszlim menedékkérőket és bevándorlókat Európa jövőjét veszélyeztetőnek állítja be és összekapcsolja őket a terrorizmussal.

Augusztus 18-án Bayer Zsolt állami kitüntetést vett át Lázár János Miniszterelnökséget vezető minisztertől, a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét. A kitüntetést részben a „példamutató újságírói munkásságáért” kapta. Bayer, a Fidesz alapító tagja a *Magyar Hírlap* szerkesztőjeként és az Echo TV műsorvezetőjeként dolgozott. Április 4-én az izraeli nagykövet levelet írt a *Magyar Hírlap* főszerkesztőjének arról, hogy Bayer sok cikke „nyíltan

támogatja az antiszemita nézeteket, valamint a zsidó emberek és Izrael Állam ellen uszít”. A nagykövet kijelentette, hogy Bayer cikkei „nem csak relativizálják a holokausztot, ... hanem olyan általános hamis vádakot fogalmaznak meg a magyar zsidókkal szemben, mintha hibáztatni lehetne őket a magyar tragédiáért.” Május 17-én a média szabályozásáért felelős állami testület, a Médiatanács büntetést szabott ki a *Magyar Hírlapra* és a honlapjára Bayer egyik 2015-ös cikke alapján, amelyet a tanács gyűlöletkeltőnek és kirekesztőnek talált. A tanács szerint Bayer „a bevándorlók közösségét homogén csoportként írta le ..., amelynek minden 14 évesnél idősebb tagját potenciális gyilkosnak nevezte”. Tiltakozásképpen visszaküldte az érdemrendjét az állami kitüntetés több mint 100 korábbi díjazottja, köztük Heisler András, a Mazsihisz elnöke is. Sokan hivatkoztak Bayer antiszemita írásaira és a különböző csoportok ellen gyűlöletet keltő egyéb munkáira. Augusztus 25-én Lázár miniszter visszautasította a Bayer kitüntetésének visszavonására vonatkozó felhívásokat, és azt állította, hogy a munkásságának bizonyos aspektusaival, különösen a szovjet gulágokban bebörtönzött és eltűnt emberekről szóló írásaival kiérdemelte az állami elismerést.

Magas rangú kormányzat tisztségviselők folyamatosan aggályaikat fejezték ki egy „zsidó származású magyar-amerikai üzletemberrel” kapcsolatban. A tisztségviselők az általa a bevándorlókat segítő civil szervezeteknek nyújtott finanszírozást a migránsáradatot támogató tevékenységnek tartották, és azt mondták, hogy a kormány hatalmát akarja gyengíteni a befolyásával, amelyet az általa pénzzel támogatott emberjogi civil szervezetek útján szerzett. Május 20-án Orbán miniszterelnök azt állította egy rádióinterjúban, hogy a magyar ellenzék kevésbé erős, mint az említett személy által finanszírozott szervezetek politikai befolyása. Június 6-án azt állította Orbán az Országgyűlés ülésén: „bizonyos nemzetközi erők azon dolgoznak, hogy a lehető legtöbb bevándorlót hozzák be Európába, és ezen belül Magyarországra is”. Azt mondta, hogy mindenki az ország nemzeti érdekei ellen cselekszik, aki finanszírozza ezt a beáramlást. A zsidó szervezetek szerint burkolt antiszemitizmus a kormány támadása ez ellen a személy ellen.

Június 24-én Szakály Sándor, a kormány által alapított VERITAS Történetkutató Intézet igazgatója interjút adott, amelyben az 1920. évi numerus clausus-törvényt úgy jellemezte, hogy az nem a zsidó emberek jogfosztása volt, hanem olyan korlátozás, amely lehetőségeket nyújtott mások számára. Szakály úgy érvelt, hogy az egyes egyetemekre felvehető hallgatók számát korlátozó törvény nem használta a zsidó kifejezést, hanem azt írta elő, hogy egyik faj és nemzetiség egyetemi képviselője sem haladhatja meg annak az arányát az egész ország népességében. Szakály tagadta azt is, hogy a numerus claususnak kapcsolata lett volna Auschwitz-cel, és hogy sem a zsidók, sem a magyarok túlnyomó többsége nem tudott arról, mi történt az oda deportáltakkal. Június 27-én a Mazsihisz nyilvánosan megbélyegezte Szakálynak a numerus clausus-törvénnyel kapcsolatos állításait, és felszólította kormányt, hogy tisztázza az ügyvel kapcsolatos álláspontját. Június 29-én Gulyás Gergely Fidesz alelnök Szakály állításaira vonatkozóan kijelentette, hogy a faji alapon hozott törvények összeegyeztethetetlenek a jogállamisággal. Egy június 29-i rendezvényen Csepreghy Nándor miniszterelnökségi államtitkár a miniszterét képviselve és a kormány nevében szólva

elhatárolódott Szakály június 24-i állításaitól.

Március 30-án a Debreceni Ítéltábla helybenhagyta az Ágoston Tibor debreceni önkormányzati képviselő ellen hozott ítéletet, amely szerint megsértette a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadását tiltó törvényt. A bírósági ítélet 750 000 forint (2600 USD) összegű bírságot rótt ki Ágostonra, mert a holokausztot „holokamunak” nevezte 2014-ben egy gyűlésen.

Május 23-án az alapvető jogok biztosa (ombudsman) jelentést adott ki az ENSZ kínzás elleni egyezménye fakultatív jegyzőkönyvének (OPCAT) nemzeti megelőző mechanizmusa keretében a Somogy Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben bejelentés nélkül tartott helyszíni vizsgálatról. A jelentés kritizálja azt a gyakorlatot, hogy a fogvatartottak csoportos levetkőzését rendelik el a börtönkápolnában, hogy az egész testre (a nemi szervekre is) kiterjedő átvizsgálást végezzenek. A jelentés arra a következtetésre jutott, hogy ez a gyakorlat sérti az Alkotmány által a vallásszabadsághoz biztosított jogot, mert a kápolna a vallásgyakorlás helye, amelyet védeni kell a megszenteltségtelenítés és a „botrányos viselkedés” ellen.

Szeptember 29-én a MIK feljelentést tett a rendőrségen közösség elleni izgatás és erőszak ügyében a Veszprémben terjesztett szórólapokkal és broszúrákkal kapcsolatban. A MIK szerint a Megjegyzések az iszlámról című szórólap és az Egész világ azt kérdezi, miért akarnak ennyire öngyilkosságot elkövetni a muzulmán bevándorló terroristák? című broszúra félelmet keltett a muszlim közösségben. A szórólap kijelenti: „A dzsihádban az iszlám elválaszthatatlan része ... minden eszköz elfogadható a dzsihádban céljára, ... a tömeggyilkosság is.” A szórólapot a Kereszténydemokrata Néppárt veszprémi szervezete és a veszprémi érsek írta alá. Október 7-én a Veszprémi Rendőrkapitányság elutasította a MIK panaszát, mert szerinte nem történt bűncselekmény.

Októberben a kormány új helyettes államtitkárságot hozott létre az EMMI-n belül a világban üldözött keresztények védelmére, hogy széleskörű közfigyelmet ébresszen az ügy iránt, valamint hogy kapcsolatot tartson a téma szakértőivel és agytrösztjeivel. A kormány 3 millió eurót (3,2 millió USD) ajánlott fel humanitárius segélyként a világszerte erőszakkal szembesülő keresztények megsegítésére.

Függőben maradt a kormány terve, hogy új holokauszt múzeumot (Sorsok Háza) hozzon létre. Az év folyamán a témában nem történt további intézkedés. Júliusban a Miniszterelnökség újra kifejtette, hogy támogatásra van szükség a zsidó közösség és a holokauszt túlélői részéről, és azt mondta, hogy ilyen támogatás nélkül a múzeum nem fog megépülni. Az év végéig a kormány 7,5 milliárd forintot (25,6 millió USD) költött a projektre, és kialakította a múzeum műszaki infrastruktúráját.

A magyar Holokauszt Emlékközpontot (HDKE) 18 706 iskolai tanuló látogatta meg, szemben

az előző év 16 934 fős adatával. A kormány megtérítette a központ látogatására vonattal érkező iskolai csoportok útiköltségét.

A Zsidó Községi Kerekasztal (ZSKK) Oktatási Szakértői Csoportja – 18 zsidó szervezet ad hoc egyesülete – bejelentette, hogy lezárta a kormánnyal való együttműködésének első fázisát, amely azt célozta, hogy a tananyagok több információt tartalmazzanak Izraelről és kiemeltebbben mutassák be a zsidók szerepét az ország történelmében és kultúrájában. A ZSKK szerint a kormány beépítette a javaslataik kb. 70 százalékát az ötödik és kilencedik osztályos tankönyvekbe, a többi osztályra vonatkozóan pedig folytatódik a megbeszélés.

Július 14-én a váci önkormányzat 8 fideszes képviselője (köztük a polgármester) és négy ellenzéki képviselő megszavazta, hogy változtassák meg a Hóman Bálint utca nevét. Csak a Jobbik képviselője utasította el az indítványt. Hóman vallás- és közoktatásügyi miniszter volt 1932 és 1942 között, valamint országgyűlési képviselő a náci Nyilaskeresztes Párt kormányzása idején 1944-ben. Támogatóan vett részt a zsidókat az állampolgári jogaiktól megfosztó törvénykezésben és egyetértett a zsidók 1944-ben történt deportálásával.

A kormány három minisztériumközi kerekasztal megbeszélést szervezett a zsidó vallásközösségek képviselőivel, amelyek során a közösség tagjai fontos időszerű kérdéseket beszéltek meg az illetékes miniszterekkel és más magas rangú kormányzati tisztségviselőkkel. A kerekasztal megbeszéléseken Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter a zsidó temetők felújításáról, kulturális programokról, a nemzeti tantervről és a holokauszt kárpótlással kapcsolatos személyi dokumentumok archívumáról tárgyalt.

Március 30-án Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere hozzászólt az iszlám magyarországi hivatalos elfogadásának 100. évfordulója alkalmából rendezett konferencián. Itt Balog kijelentette, hogy „harcban állunk, de nem az iszlámmal, mint vallással, kultúrával vagy közösséggel, hanem azokkal, akik az iszlám közösségéből titokban olyan erőket formálnak, amelyek félelemben akarják tartani, örökre átalakítani őket, és el akarják foglalni Európát az iszlám nevében”.

Június 7-én és 8-án az EMMI és az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága a Tihanyi Bencés Apátságban megtartotta A Közös gondolkodás a jövőnkéről – Konferencia az ember és környezete egységéről címet viselő harmadik vallásközi konferenciát. A konferencián keresztény, zsidó, muzulmán, buddhista és a krisna-tudatú közösségek képviselői vettek részt a panel-megbeszéléseken, amelyek célja a különböző társadalmi problémák vallásközi megvitatásának elősegítése volt.

Április 15-én Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere beszédet mondott a Kozma utcai zsidó temetőben az 1944-ben meggyilkoltak maradványainak ökumenikus temetési szertartásán. A miniszter azt mondta, hogy „a megszálló erők [náci Németország] és a magyar állami szervek együtt oltották ki ... ártatlan zsidók életét”. A temetési szertartáson a katolikus

és az evangélikus egyház is tartott beszédet. Május 21-én a budapesti B'nai B'rith konferencián Takács Szabolcs miniszterelnökségi államtitkár, a Nemzetközi Holokauszt Emlékszövetség (IHRA) elnöke hazaárulásnak nevezte a nemzet részvételét a holokausztban, és megismételte, hogy nem fogják eltérni az antiszemita megnyilvánulásokat.

Március 8-án befejeződött a kormány egyéves IHRA-elnöksége. Takács, a leköszönő IHRA elnök idézte, hogy az év folyamán nőtt a csoport láthatósága, és sikerült a holokauszt archívumokat kivenni az új EU adatvédelmi szabályozás hatálya alól, hogy könnyebben hozzáférhetőek legyenek.

A sikeres magyar pályázat támogatására a kormány 400 millió forintot (1,36 millió USD) juttatott az MTK sportklubnak, hogy 2019-ben itt rendezzék a Maccabi Európa Játékokat, a zsidó sportolók legnagyobb európai versenyt.

III. fejezet A vallásszabadság társadalmi tiszteletben tartása

Az érintett közösségek beszámolóí szerint az előző évhez képest nőtt a fizikai és verbális muzulmánellenes támadások száma, míg az antiszemita incidensek szintje nagyjából azonos maradt. A muzulmán vezetők az ellenük előfordult incidensek számának növekedését nagyrészt a kormány retorikájának tulajdonították. A két csoport elleni incidensek között volt több támadás, diszkriminatív eljárás, gyűlöletbeszéd és vandalizmus is. A zsidó közösség képviselői és más civil társadalmi szervezetek erősen kritizálták, hogy Budapesten mellszobrot állítottak Donáth György tiszteletére, aki a háború alatt országgyűlési képviselő volt. A közvélemény negatív reakciói miatt a csoport képviselője két nappal később eltávolította a szobrot a helyéről.

Az év első hat hónapjában a Mazsihisz 19 antiszemita incidenst regisztrált (egy gyilkosságot, hét erőszakkal való fenyegetést, öt alkalommal gyűlöletbeszédet, négy antiszemita politikai kijelentést és két vandalizmust), míg 2015 teljes időszakát tekintve 46 antiszemita incidensről számolt be. A TEV az év folyamán 48 antiszemita cselekményt regisztrált, amelyek között nem volt fizikai támadás, szemben a 2015. évi 52 antiszemita incidenssel, köztük kétszer fizikai erőszakkal.

Bár nem vezettek statisztikát, a muzulmán közösség egyre fokozódó muzulmánellenességről számolt be. A muzulmán vezetők szerint a közösséggel szembeni ellenségesség nagyrészt a magas rangú kormányzati tisztségviselők retorikájából, ezen belül az államilag finanszírozott bevándorlásellenes kampányból, és egyes médiaorgánumoktól származik.

A MIK szerint négy fejkendőt viselő nőt támadtak meg egyének különálló esetekben. A MIK elnöke arról számolt be, hogy az elkövetők meghúzták a fejkendőket, de a nőknek nem okoztak sérülést. Egy esetben egy férfi az őrbottyáni benzinkútnál meghúzta egy fejkendőt viselő nő haját és ruházatát szeptember 27-én. A nő bejelentette az esetet a

rendőrségen, ahol az incidenst garázdaságnak minősítették, és október 12-én úgy nyilatkoztak, hogy szabálysértési eljárás indult. Ez az év végén még folyamatban volt.

Muzulmán közösségi vezetők arról számoltak be, hogy naponta köpnek le vagy zaklatnak verbálisan fejkendőt viselő muszlim nőket, de ők általában nem jelentik ezeket az incidenseket a rendőrségen, mivel ott nem reagálnak szimpátiával az ilyen panaszokra. Szeptemberben a *The Bangkok Post* muzulmán visszatérőket idézett, akik azt mondták, hogy „egész idő alatt” zaklatták őket. Egyik nő arról számolt be, hogy „egy gépkocsivezető lelökte a kerékpárról, és azt mondta: 'Mért nem megy vissza a sivatagba!'”. A cikk szerint a muzulmán közösséget képviselő csoportok azt mondják, növekvőben van a diszkrimináció és a rasszista gyűlölet. Bolek MIK elnök szerint „A kódolt üzenet az, hogy a bevándorlók ... muzulmánok mind terroristák vagy bűnözők”.

Október 9-én a budapesti Széchenyi Gyógyfürdő személyzete két burkiniban úszó nőt megkért, hogy cseréljék az öltözetüket más úszódresszre, miután az egyik látogató bepanaszolta őket. A személyzet tagjai a fürdő szabályzatára hivatkoztak, amely megtiltja a térd alá vagy a váll fölé nyúló úszóöltözetek viselését, egészségügyi okokból, mint mondták, és más típusú dressz bérletét ajánlották fel. Beszámolók szerint a két nő elhagyta a helyszínt, majd kicserélte az öltözetét.

A TEV továbbra is jogi tanácsadást és képviselést nyújtott az antiszemita incidensek áldozatainak. 13 új panaszt nyújtott be antiszemita incidensekről, köztük 11 holokauszttagadást és két közösség elleni izgatást. A 13 ügyből egyet elutasítottak a hatóságok, kettőt bűncselekmény hiányában lezártak és négyet ideiglenesen felfüggesztettek. Hat ügy vizsgálata még folyamatban volt. Az év folyamán a bíróságok négy, TEV által az előző években kezdeményezett holokauszt tagadási eljárásban hoztak ítéletet.

A MZSIHISZ beszámolt arról, hogy április 22-én megöltek egy izraeli turistát Tiszakécskén. A férfi eltűnése ügyében nyomozó rendőrség megtalálta a holttestét egy félreeső erdei házban. A pénze és a mobil telefonja nem volt meg. A rendőrség letartóztatott két gyanúsítottat, akik beismerték a gyilkosságot. A rendőrség nem közölt vallási motivációra utaló bizonyítékot. Az ügy még folyamatban volt az év végén.

Február 17-én a Kaposvári Járásbíróság ítéletet hozott egy férfi ellen, aki megszegte a nemzeti szocialista és kommunista rendszerek bűneinek nyilvános tagadását tiltó törvényt. A TEV 2014-es bejelentését követően a bíróság 150 000 forint (510 USD) bírságot szabott ki egy Facebookra feltett posztért, amely szerint „nem volt holokauszt”, és azért mert 2014. augusztusban egy Facebook posztban „holokamunak” nevezte a holokausztot.

Február 6-án az Új Magyar Gárda, a 64 Vármegye Ifjúsági Mozgalom, a Betyársereg és más nacionalista csoportok összejevetelt tartottak Székesfehérváron azoknak a német és magyar katonáknak a tiszteletére, akik 1945-ben megpróbáltak kitörni a szovjet hadsereg által

körülzárt Budai várból. Február 9-én Heisler Mazsihisz elnök írásban kérdezte meg Pintér Sándor belügyminisztertől, hogyan engedhették meg, hogy Székesfehérváron nyilvános neonáci demonstrációra kerüljön sor. Február 8-án a Fejér Megyei Rendőr-főkapitányság bűnügyi eljárást kezdeményezett a demonstráció egyik résztvevője ellen tiltott önkényuralmi jelkép használata miatt, mert náci SS jelvényel ellátott második világháborús egyenruhát viselt. Március 10-én a Székesfehérvári Járásbíróság a Székesfehérvári Járási Ügyészség indítványára gyorsított eljárásban egy év próbaidőre ítélte a férfit. Október 25-én a Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság helybenhagyta az első fokon hozott ítéletet. Június 5-én a Székesfehérvári Járási Ügyészség feljelentést tett a Székesfehérvári Járásbíróságon a február 6-i demonstráció egy másik résztvevője ellen a nemzeti szocialista bűnök nyilvános tagadása miatt. Ez az ügy még folyamatban volt.

Február 12-én Cser-Palkovics András polgármester (a Fidesz tagja) javaslatára a székesfehérvári önkormányzat határozatot fogadott el, amely elítéli a február 6-i eseményeket és szolidaritást fejez ki azokkal, akiket a program „sértett és megfélemlített”. A határozat azt is megállapítja, hogy nem kívánatos a városban semmilyen program, amely gyűlöletet kelt egyes társadalmi csoportok ellen, és felszólítja az állami hatóságokat, hogy minden lehetséges jogi intézkedéssel előzzék meg a jövőben az ilyen eseményeket.

Február 24-én a Politikai Elítéltek Közössége (PEK), a kommunizmus áldozatainak emlékét őrző NGO, leleplezte annak a Donáth Györgynek a mellszobrát, aki a háború idején (1939-1944) országgyűlési képviselőként támogatta a zsidóellenes törvények meghozatalát, és akit a kommunista kormány 1947-ben kivégezett. Több zsidó szervezet és más NGO tiltakozott a HDKE-től néhány háztömbnyire elhelyezett szobor ellen. A kerületi polgármesteri hivatal meghívót tett közzé a honlapján a szoboravatási ünnepségre, és azt tervezték, hogy a kormányzó párt több tisztségviselője is beszédet mond az eseményen. A tiltakozások után a PEK lemondta az avatási ünnepséget és két nappal később eltávolították a szobrot.

A *Lokál* újságnak adott, július 28-án közölt interjúban Tóth István, a MIK elnökhelyettese elítélte az Európában elkövetett terrorista merényleteket, és visszautasította, hogy „bármilyen közülük lehetne az iszlámhoz”, hozzátéve, hogy a Korán azt mondja a muzulmánoknak, hogy ne kövessenek el gyilkosságot.

Szeptember 16-án a Cionista Világszövetség Budapesten tartott konferenciáján Heisler András Mazsihisz elnök a következőket mondta: „Szilárd meggyőződésünk, hogy az antiszemitizmus kérdésének és az európai migráció problematikájának reflektálatlan összemosása sok tekintetben megtévesztő és manipulatív. ... A zsidóságnak minden gyűlöletbeszéd ellen fel kell lépnie, mert vallási tanításai és történelmi tapasztalatai ezt indokolják. Számunkra ugyanannyira elfogadhatatlan a ... keresztények, ... muzulmánok vagy más menekültek elleni gyűlöletkeltés, mint amikor a zsidók ellen irányul.”

Az év első kilenc hónapjában a rendőrség 542 esetben vett nyilvántartásba vallási tulajdont

érintő vandalizmust. A rendőrség nem közölt sem a vallásai csoportok szerinti megoszlásra vonatkozó, sem egyéb részleteket.

Február 29-én egy menórát fűrészeltek le és loptak el Zalaegerszegen a holokauszt emlékműről, aminek a becsült kárértéke 200 000 forint (680 USD). A Mazsihisz azt közölte, hogy „a vandalizmus indítéka inkább fémhulladék-gyűjtés, mint antiszemitizmus lehetett”.

Április 21-én vandálok fejtetőre állított keresztet és horogkeresztet festettek Debrecenben a Református Nagytemplomra, a város legismertebb épületére. A debreceni rendőrség nyomozást indított. Papp László polgármester (Fidesz-tag) elítélte a cselekményt, és kijelentette: Debrecen büszke arra, hogy a vallási felekezetek harmóniában végzik a tevékenységeiket.

Szeptember 9-én Budapesten, a Szabadság téren vandál módon megrongálták az Eleven Emlékművet, az emléktárgyak és dokumentumok nem hivatalos ad hoc gyűjteményét, amellyel a holokauszt 600 000 áldozatának állítottak emléket. A tettesek fényképeket szaggattak le és megrongáltak vagy elloptak az emlékhelyen hagyott tárgyakat. A tönkretett vagy ellopott tárgyaknak csak szimbolikus értéke volt az Eleven Emlékmű csoport szerint. A csoport még aznap rendőrségi feljelentést tett, de a rendőrség „bűncselekmény hiányában” lezárta a vizsgálatot.

Április 19-én a TEV nyilvánosságra hozta a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet által végzett felmérésen alapuló 2015. évi jelentését a hazai antiszemitizmusról. A jelentés azt a következtetést vonta le, hogy a polgárok 35 százaléka táplál antiszemita nézeteket, a tudatos antiszemitizmust (fogékonyság sztereotípiákra, téveszmékre, összeesküvés elméletekre) és az érzelmit (a zsidók elutasítása érzelmi alapon) is számításba véve. Az extrém antiszemita aránya a 2014. évi 21 százalékról 23-ra nőtt 2015-ben, míg a mérsékelt antiszemita nézeteket vallóké 10 százalékról 12-re ugyanezen idő alatt. A holokauszt tagadás tekintetében a válaszadók 11 százaléka mondta, hogy nem voltak gázkamrák a koncentrációs táborokban, 19 százalék állította, hogy a zsidók „találták ki” a holokauszt történetek nagy részét, és 23 százalék mondta, hogy a zsidó áldozatok száma sokkal kisebb volt, mint amit általában állítanak. A felmérés szerint nőtt a holokauszt tagadás 2006 óta, amikor a válaszadók 7 százaléka mondta, hogy a koncentrációs táborokban nem is voltak gázkamrák.

Március 24-én a Nézőpont Intézet nevű agytröszt nyilvánosságra hozta az 1000 ember körében végzett telefonos felmérésének eredményét az Iszlámmal kapcsolatos hazai szemléletről. Úgy találták, a válaszadók 64 százaléka gondolja azt, hogy a terrorizmus jellemzőbb a muzulmánokra, mint másokra, 73 százaléka azt, hogy az utóbbi években ide érkezett muzulmánok nem tudnak beilleszkedni az európai társadalmakba, 78 százaléka azt, hogy az iszlám elnyomja a nőket, 64 százaléka azt, hogy az iszlám fenyegetést jelent az európai társadalmakra, 57 százaléka azt, hogy az iszlám nem egyeztethető össze az európai életmóddal, és 56 százaléka fél attól, hogy a muzulmánok többségbe kerülhetnek Európában.

Az EMIH befejezte Mádon a zsinagóga és a rabbinárus központ teljes felújítását, amelyhez a kormány 31,1 millió forint (106 000 USD) támogatást nyújtott. A központban kiállítás mutatja be a térség zsidó életének történetét.

A keresztény egyházak és a zsidó közösségek a nem kormányzati Keresztény–Zsidó Társaság védnöksége alatt további rendezvényeket szerveztek, amelyeken vallástudósok jöttek össze megbeszéléseket folytatni. A társaság mintegy 30 előadást és kulturális rendezvényt szervezett a judaizmus, a kereszténység és az iszlám témakörében, hogy támogassa a vallási türelmet és a kölcsönös megértést. Május 23-án a társaság vallásközi konferenciát szervezett Budapesten, az Avilai Nagy Szent Teréz Templomban, amelyen részt vett Varga Lajos katolikus püspök, Finali Gábor rabbi, valamint a Magyarországi Muszlimok Egyháza részéről Abdul-Fattah Munif, a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége részéről Mérő Mátyás, az Adventista Teológiai Főiskola részéről Szigeti Jenő és a Keresztény–Zsidó Társaság részéről Szécsi József.

IV. fejezet Az Egyesült Államok kormányzati politikája

A nagykövet és az Egyesült Államok nagykövetségének más képviselői kormányzati tisztségviselőkkel, köztük a Külgazdasági és Külügyminisztérium, a Miniszterelnökség és az EMMI minisztereivel, államtitkáraival és helyettes államtitkáraival folytatott számos megbeszélésen jártak közben továbbra is a vallásszabadság érdekében, valamint sürgették a vallástörvény felülvizsgálatát és azon rendelkezéseinek a módosítását, amelyek a kisebbségi vallási csoportok diszkriminációját eredményezték. Az amerikai tisztségviselők hangot adtak az iszlámmellenes retorika miatti aggodalmaiknak, és a nagykövet erélyesen kritizálta Bayer Zsolt állami kitüntetését a magas rangú kormányzati tisztségviselőkkel folytatott különböző megbeszéléseken.

Január 27-én Obama elnök megemlítette az országot a washingtoni Izraeli Nagykövetségen rendezett nemzetközi holokauszt emléknapon tartott beszédében. A 2015-ös tervek szerint Hóman Bálint Székesfehérváron felállítandó szobrával kapcsolatban azt mondta, hogy „amikor Magyarországon egy második világháborús antiszemita vezetőnek szobrot terveztek állítani, felléptünk, hogy rávegyük a kormányukat az irányváltásra”.

Szeptember 6-án az Egyesült Államok ENSZ-hez akkreditált nagykövete aggályosnak nyilvánította a magyarországi antiszemitizmus szintjét egy ezirányú ENSZ fórumon. A nagykövet megemlítette a beszédében, hogy állami kitüntetést adtak „a fokozódó antiszemitizmus közegében a hevesen antiszemita Bayer Zsolt rovatvezetőnek”. Megjegyezte, hogy a magyar miniszterelnök „kizárta a tömeges atrocitások és kivégzések elől menedéket kereső muszlimokat” és „általános bizalmatlanságot keltett azzal az állításával, hogy Európában minden terrorista bevándorló”.

Szintén szeptemberben a nagykövet a Magyar Újságíró Szövetség által a Magyar Sajtó Napja tiszteletére rendezett ünnepségen a kulcsbeszédében hangsúlyozta, hogy mindenki köteles felszólalni a rasszista, xenofób és antiszemita gyűlöletbeszéd ellen.

Május 6-án a közbiztonság, demokrácia és emberi jogok helyettes államtitkára az országban tett látogatása során megbeszélést folytatott a muzulmán közösség, a katolikus és a református egyház, valamint a reform zsidó közösség képviselőivel a vallásszabadságról, a fokozódó muzulmánellenes hangulatról és zaklatásokról, valamint a kormány bevándorlás-ellenes kampányáról. Május 27-én a helyettes államtitkár találkozott a három bevett zsidó egyház képviselőivel. Megvitatta velük a helyi antiszemizmussal kapcsolatos aggályait és együttműködésük szintjét a kormánnyal, valamint arra ösztönözte a három csoportot, hogy alakítsanak ki szélesebb koalíciókat a diszkriminációval szembeni ellenálláshoz.

Szeptember 22-én az Egyesült Államok Külügyminisztériumának az országba látogató tisztségviselői találkoztak a három bevett zsidó egyház képviselőivel, és megbeszélést folytattak velük az antiszemizmussal kapcsolatos aggályairól, valamint az együttműködésükről egymás között és a kormánnyal. Szeptember 23-án a nagykövetség találkozót szervezett az említett tisztségviselők számára a Pázmány Péter katolikus Egyetem rektorával, valamint a MIK, a Szabadelvű Polgári Egyesület és a Reform Zsidó Hitközség képviselőivel, hogy megvitassák a vallástörvényt. A résztvevők megbeszélést folytattak az ECHR 2014. évi határozatáról és az azt követő, a vallástörvény átfogalmazását célzó kormányzati intézkedésekről, amelyeket az Országgyűlés 2015-ben nem tudott törvénybe iktatni. Az országba látogató tisztségviselők találkoztak a muzulmán közösség képviselőivel is, akikkel megbeszélést folytattak az országban fokozódó iszlámellenes hangulatról, ennek kapcsán a muzulmán nőket ért zaklatásokról és az Interneten terjesztett gyűlöletbeszédéről, valamint arról, amit a muzulmán képviselők úgy jellemeztek, hogy a rendvédelmi szervek nem intézkednek a gyűlöleti bűncselekményekre vonatkozó bejelentések ügyében. A MET és a Hit Gyülekezete vezetőivel tartott találkozók az Egyesült Államok Külügyminisztériumának és nagykövetségének tisztségviselői megbeszélést folytattak a vallástörvényről, ezen belül a korábban elismert egyházak 2011. évi tömeges törléséről és kormányzati kompenzációjáról.

A követségi és az ide látogató külügyminisztériumi tisztségviselők találkoztak a zsidó közösségek és ifjúsági civil szervezetek képviselőivel is, hogy megvitassák az antiszemizmust, valamint a tolerancia és a történelmi igazság oktatásával kapcsolatos kihívásokat.

A 2011. évi vallástörvény hatásainak megbeszélésére rendszeresen találkoztak a követség tisztségviselői vallási szervezetek, köztük a MET, a MIK és a Hit Gyülekezete vezetőivel. A követség személyzete kapcsolatot tartott az ország különböző zsidó közösségeivel, hogy a jogi helyzetüket és kormánnyal való kapcsolatukat, a kárpótlást és a holokauszt emlékezetét érintő témákat vitassanak meg.

Február 4-én a nagykövet „ökumenikus reggelit” szervezett a minden évben az Egyesült Államok elnökének részvételével tartott Nemzeti Imareggeli szellemében. A reggelin megjelentek a katolikus, a református és az evangélikus egyház vezetői a zsidó, buddhista, muszlim, evangéliumi keresztény és baptista közösségek képviselőivel együtt, és megjegyezték, hogy ez volt az első ilyen vallásközi összejövetel, amelyre meghívást kaptak. A reggeli során a beszélgetés fő témái a vallási szabadság itteni helyzete, valamint az állam és a vallás elválasztása voltak. A reggelin részt vevő több vallási vezető arról tájékoztatta később a nagykövetséget, hogy a rendezvény eredményeképpen jelentősen javult a kapcsolatuk néhány más résztvevő egyházzal.

Március 30-án a nagykövet beszédet mondott az iszlám magyarországi hivatalos elfogadásának 100. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen. Támogatásáról biztosította a muzulmán közösséget közvetlenül a március 22-i brüsszeli robbantások után, mondván hogy „nekünk mint követségnek elsődleges feladatunk a kisebbségek iránti tolerancia elősegítése Magyarországon. Ezt a célt követve az Egyesült Államok határozottan kiáll Magyarországon iszlám közössége mellett, a muzulmánellenesség minden formájával szemben.” A rendezvényen beszédet mondott Hegyi László, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára is.

Április 22-én a nagykövet részt vett a Bét Orim Reform Zsidó Hitközség által szervezett széder-esti ünnepségen, hogy kifejezésre juttassa, támogatja a csoportnak az elvesztett státuszuk visszaszerzéséért folytatott harcát, és beszédet mondott a vallásszabadságról.

Augusztus 4-én a nagykövet beszédet mondott a Raoul Wallenberg születésnapjáról megemlékező ünnepségen. A beszédében párhuzamot vont Wallenberg holokauszttal szemben tanúsított hősiessége és az ország előtt álló jelenlegi kihívások között. „Ha valaki áldozattá válik, legyen az bevándorló, ... zsidó vagy bárki más, mindannyiunk erkölcsi kötelessége kiállni a viktimizációja ellen. Ez sohasem könnyű, és néha nagy ára van.” A rendezvényen beszédet mondott a Külgazdasági és Külügyminisztérium kulturális diplomáciáért felelős államtitkára, Íjgyártó István, valamint Jakab István, az Országgyűlés alelnöke, a Fidesz országgyűlési képviselője is.